

МОДЕЛІ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ

УДК 355.237

М. С. Арістархова

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ВВНЗ У СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Реформування Збройних Сил України, прискорена інтеграція вищої освіти України до Європейського простору вищої освіти, необхідність досягнення оперативної і технічної сумісності з країнами НАТО ставить перед вищою військовою школою нові завдання щодо якості підготовки фахівців. Недостатній рівень володіння іноземною мовою залишається однією із перешкод на шляху залучення викладачів вітчизняних ВВНЗ до спільних освітньо-наукових проектів, розроблення інтегрованих освітніх програм, активізації міжнародного співробітництва в галузі освіти та науки. Звідси пріоритетного значення набуває питання якісної іншомовної підготовки викладачів ВВНЗ, яка забезпечуватиме їхню академічну мобільність, постійне підвищення професійної компетентності, готовність успішно вирішувати освітньо-професійні завдання під час інтерактивної комунікації в умовах іншомовного комунікативного середовища.

Теоретико-методологічне підґрунтя порушеного питання становлять праці Н. Ануфрієвої, Ф. Бацевича, І. Бім, Л. Вікторова, А. Вітченка, Л. Гейхман, О. Єфімової, І. Зимньої, С. Козак, Г. Китайгородської, Н. Михальчук, С. Ніколаєвої, Т. Пахомової, Ю. Пассова, Н. Протасова, Дж. Равена, Н. Островерхової, І. Секрет, А. Субетто, І. Тарнопольського, Д. Хаймса, Н. Хомського та ін.

У сучасній науці під якістю іншомовної підготовки розуміють належний рівень іншомовної комунікативної компетентності, сукупність психофізіологічних властивостей, професійно важливих якостей, комунікативних здібностей та характеристик фахівця, які відповідають стандартам вищої освіти, державним вимогам до підготовки військових фахівців з вищою освітою [2, с. 34].

Особливої актуальності набувають наукові праці з розроблення питань якості іншомовної підготовки. Так, у працях колективу українських методистів під керівництвом С. Ніколаєвої визначено теоретико-методологічні засади викладання іноземних мов на компетентнісній основі, розроблено структуру іншомовної компетентності, підходи до її формування [4, с. 150].

Поділяємо позицію А. Вітченка, який витлумачує комунікативну компетентність викладача ВВНЗ як інтегральне складне явище, що

формується на основі знань основних прийомів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичного досвіду комунікації різними мовами; вмінь постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і педагогічну комунікацію, досягати при цьому поставлених цілей; здатності виробляти власний педагогічний стиль спілкування на діалогічній основі, керуючись при цьому нормами сучасної літературної мови, правилами педагогічної етики, естетики словесної і вербальної дії, демонструвати культуру професійного і педагогічного спілкування, володіти інтерактивними комунікативними технологіями [4, с. 52].

Компетентнісний підхід в організації іншомовної підготовки передбачає набуття іншомовної комунікативної компетентності, яка дозволяє здійснювати іншомовну комунікацію, отримувати, передавати, аналізувати інформацію в умовах іншомовного середовища.

Іншомовна комунікативна компетентність відзначається інтегральним характером і складається з таких компонентів: мовленнєвої компетентності (аудіювання, говоріння, читання, письмо та переклад; мовної компетентності – (знання мовного матеріалу, рецептивних та продуктивних навичок його застосування); лінгвосоціокультурної компетентності, основними компонентами якої є соціолінгвістична, соціокультурна та соціальна компетентності [5, с. 74].

Якість іншомовної підготовки передбачає вільне володіння іншомовною комунікативною компетентністю, яка, у свою чергу, зумовлює необхідність формування таких особистісних і професійних якостей:

- налаштування на продуктивну діалогічну комунікацію;
- володіння активним іншомовним лексиконом, готовність постійно його поповнювати і збагачувати за рахунок пасивного лексичного запасу;
- виразність мовлення комуніканта, його здатність до активного і конструктивного самовираження в іншомовному спілкуванні;
- переконливість, логічність, точність мовлення, його відповідність сучасним літературним вимогам;
- живість, увиразненість, емоційність, образність мовлення, індивідуальний характер іншомовного спілкування.

Подальше вдосконалення іншомовної підготовки викладачів ВВНЗ передбачає поглиблення визначених особистісних і професійних якостей у системі післядипломної освіти, успішність якого досягається за допомогою сучасних технологій, способів і форм підвищення кваліфікації, найбільш ефективною з яких є закордонне педагогічне стажування.

Під закордонним педагогічним стажуванням викладачів ВВНЗ розуміємо продуктивну форму підвищення їх кваліфікації та професійного вдосконалення, яка має на меті поглиблення попередньо набутих компетентностей (загальних, професійних, фахових), розвиток умінь виконувати обов'язки на займаній посаді або посаді вищого рівня, опанувати кращий практичний досвід організації освітнього процесу у вищій військовій школі, відпрацювати особистісні якості для виконання професійних завдань за призначенням. Провідною умовою

участі в закордонному педагогічному стажуванні є якісне володіння іноземною мовою (мовою міжнародного спілкування) в обсязі, який дозволяє належним чином побудувати міжособистісну комунікацію та реалізувати відповідну програму.

Сучасна практика організації педагогічного стажування у системі військово-педагогічного співробітництва відзначається певними недоліками. Зокрема, стажування науково-педагогічних працівників ВВНЗ проводиться переважно за рахунок країн Північноатлантичного альянсу, що, на думку вітчизняних дослідників, не дозволяє повною мірою задовольнити освітньо-професійні потреби тих, хто проходить закордонне стажування [3, с. 188]. Простежується тенденція зведення закордонного педагогічного стажування до поглибленого вивчення мов, проведення мовних курсів, внаслідок чого звужуються можливості викладачів-стажистів щодо опанування сучасних технологій навчання, вивчення практичного досвіду викладання у провідних військових вишах. На нашу думку, іншомовна компетентність є тим інструментом, який забезпечує доступ викладача до закордонного педагогічного стажування, а тому її розвиток має бути спрямований на поглиблення професійної і фахової компетентностей, опанування передового досвіду підготовки військових фахівців за стандартами НАТО.

Налагодження системи закордонного педагогічного стажування дозволяє не тільки підвищувати рівень іншомовної підготовки викладачів українських ВВНЗ, але й поглиблювати академічні зв'язки між військовими навчальними закладами, вивчати та поширювати передовий досвід провідних військових вишів країн НАТО, залучати до розроблення спільних освітньо-наукових проєктів, розроблення інтегрованих освітніх програм, розвивати академічну мобільність і таким чином створювати сприятливі умови для вирішення порушеного наукового питання.

Якість розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ досягається шляхом поглибленого вивчення іноземної мови, яке здійснюється на основі опанування іншомовного професійного змісту, способів комунікації, досвіду. Занурення викладачів-стажистів в іншомовне середовище сприяє підвищенню мотивації вивчення іноземної мови, активізації мовленнєвої діяльності, інтенсивному засвоєнню нової професійної лексики, налагодженню продуктивної іншомовної комунікації у процесі спільного виконання професійних завдань, відпрацюванню вмінь отримувати, передавати, аналізувати іншомовну інформацію.

Найбільшу ефективність у розвитку іншомовної комунікативної компетентності забезпечують інтерактивні технології. Іншомовне інтерактивне навчання ґрунтується на постійній міжособистісній взаємодії, взаємонавчанні, де всі комуніканти є рівноправними суб'єктами навчання. Організація іншомовного інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації [6, с. 6].

Використання ігрових технологій сприяє розвитку іншомовної комунікативної компетентності шляхом створення різноманітних ситуацій, відпрацювання вмінь кваліфіковано характеризувати військово-педагогічну діяльність, ухвалювати рішення та їх реалізовувати в умовах іншомовного середовища.

Протягом останніх років Україна значно розширила напрямки міжнародної діяльності і впевнено тримає курс на інтеграцію до Європейського простору вищої освіти. Володіння іншомовною компетентністю для викладача ВВНЗ є одним із пріоритетних завдань у контексті розширення військово-педагогічного співробітництва, підвищення професіоналізму військових педагогів як провідників ідей реформування Збройних Сил України і вищої військової школи за стандартами НАТО. Дієвими способами розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ є академічна мобільність, занурення в іншомовне середовище, використання інтерактивних технологій на заняттях.

Перспективами подальших досліджень є пошук інноваційних шляхів і підходів до розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ, підвищення якості їх професійної підготовки в системі військово-педагогічного співробітництва.

Список використаної літератури

- 1. Закон** України «Про вищу освіту» від 27.07.2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- 2. Вікторова Л. В.** Педагогічна складова забезпечення якості освіти / Л. В. Вікторова // Педагогічні науки. – 2014. – № 16. – С. 34–42.
- 3. Вітченко А. О.** Педагогічне стажування викладачів ВВНЗ: стан, проблеми, шляхи вдосконалення / А. О. Вітченко, С. С. Гайдаров // Вісник Національного університету оборони України. – 2016. – Вип. 1 (47). – С. 183–190.
- 4. Вітченко А. О.** Стандартизація вищої освіти в Україні: стан, проблеми, перспективи вдосконалення / А. О. Вітченко // Науково-практичне видання «Вища школа» – 2016. – Вип. 9 (146). – С. 36–57.
- 4. Загальноєвропейські** Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [під ред. проф. С. Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
- 5. Екзамен** як форма контролю і оцінювання результатів навчання англійської мови професійного вжитку: матеріали XI Міжнарод. наук.-прак. конф. [Сучасні тенденції викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі], (Київ, 25 квітня 2015р.) / Нац. техн.ун-т України «КПІ». – К. : Нац. техн.ун-т України «КПІ», 2015. – 110 с.
- 6. Пометун О.,** Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2005. – С. 192.

Арістархова М. С. Забезпечення якості іншомовної підготовки викладачів ВВНЗ у системі військово-педагогічного співробітництва

У статті розкрито особливості забезпечення якості іншомовної підготовки викладачів ВВНЗ у системі військово-педагогічного співробітництва. Розкрито поняття «іншомовна підготовка викладачів ВВНЗ» як складова системи неперервної професійної освіти. Розглянуто шляхи вдосконалення іншомовної підготовки викладачів ВВНЗ за допомогою сучасних технологій, способів і форм підвищення кваліфікації, найбільш ефективними з яких є закордонне педагогічне стажування, використання інтерактивних технологій та занурення в іншомовне середовище.

Ключові слова: комунікативна компетентність викладача ВВНЗ, іншомовна комунікативна компетентність викладача ВВНЗ, закордонне педагогічне стажування, занурення в іншомовне середовище, інтерактивні технології.

Арістархова М. С. Обеспечение качества иноязычной подготовки преподавателей ВВУЗ в системе военно-педагогического сотрудничества

В статье раскрыты особенности обеспечения качества иноязычной подготовки преподавателей ВВУЗ в системе военно-педагогического сотрудничества. Раскрыто понятие «иноязычная подготовка преподавателей ВВУЗ» как составляющее системы непрерывного профессионального образования. Рассмотрены способы усовершенствования иноязычной подготовки преподавателей ВВУЗ, которая достигается с помощью современных технологий, способов и форм повышения квалификации, наиболее эффективными из них являются зарубежная педагогическая стажировка, использование интерактивных технологий и погружения в иноязычную среду.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность преподавателя ВВУЗ, иноязычная коммуникативная компетентность преподавателя ВВУЗ, зарубежная педагогическая стажировка, погружение в иноязычную среду, интерактивные технологии.

Aristarkhova M. The Quality Assurance of Tutors of the HMEI Foreign Language Training in the System of Military-Pedagogical Cooperation

The article deals with quality assurance peculiarities of the foreign language training of tutors of the Higher Military Education Institutions (HMEI) in the system of military-pedagogical cooperation. The definition of “foreign language training” as a part of the continuing professional development is described in this article. The ways of foreign language training improving of tutors of the HMEI is being considered. The use of modern technologies, methods and forms of advanced training in order to increase a professional competence, to solve successfully educational and professional

tasks during interactive communication under conditions of a foreign language communication environment, are analyzed in this article. And also the most effective ones, which helps successfully to develop a communicative competence of tutors of the HMEI, are a foreign pedagogical internships for academics, the usage of interactive technologies and an immersion in a foreign environment.

Key words: a communicative competence of tutors of the HMEI, a foreign language communicative competence of tutors of the HMEI, a foreign pedagogical internship for academics, an immersion in foreign language environment.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2017 р.

Прийнято до друку 24.11.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.